

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 263 (12653) | 1984 чылдың ноябрь 16, пятница | 1925 чылда үндэстелтигес | Өртүз 3 көп.

КИЖИЗИДИЛГЕ АЖЫЛЫНЫҢ ДЭЭШТИИ ДЭЭШ

Чер-черде партия организацияларының СЭКП-ниң XXVI съездинин болгаш СЭКП ТК-ның оң даразындагы Пленумнарның шийтпирлерин амыдыралга боттандырышкан, хай талайлы кылып чорууду турар ажилдарында кол черин масса чонну бедик идеялик чорукка кижизидери, оок амыдыралдык совет хевириниң дүрүмнерин сагып чурттаарын чеди алыры ээлеп турар.

СЭКП ТК-ның июнь (1983 ч.) Пленумунга эш Н. У. Черненко: «Бистиң идеолотуг ажилының бүгү системасын инструмент бүрүзү боду тускай үнүг, бодуңу аялгазын ылап турар, а оларның аразында чаңгыс аай болур чоруун билдирер дирижер башкарып турар эки тургустунган оркестр ышкан ажилдар ужурулуг. Пропандандың үнүн кезээде бистиң партияның айтышыннары-биле, кижилерин, со-нуургалы-биле доктаамал шүүштүрүп көөрү, улуг Ленинниң чугаалазы ышкан, «сөс ажил-херек-биле карышпас» болу-рун чеди алыры — идеолотуг ажилга партияниң ууртулга-ның кол негелделери ыңдыг» деп айткан. Сөөлгү үеде ол стратегтиг сорулганы күүсүдеринге эвээш эвес ажилдар ыңдыг деп чүвени амыдырал көргүзүп турар. Партия комитеттеринин идеолотуг ажилының практикасында кижизидил-ге ажилының бүгү хевирлерин деңге ажыглаары, ажил-агый-жы, организацик болгаш кижизидилге ажилын чаңгыс аай кылып чорууды идекпейкип турар апарган.

Найда-ла идеология ажилының бүгү кичээнгейи күш-ажылчы коллективтерге, партия эге организацияларыңче угланды болду. ол черлерде ажил-агыйжы эки чедишкннерин туруп болур. Он бирги беш чылдың планың даалгаларын чедишкннин күүсүдер дээш база Совет Тыва-ның 40 чыл онка алдар болуруган чарыш, на чеди алган күш-ажылчы чедишкннери дээш 28 кол-лектив, бүдүрүлгениң 318 мурнакчылары РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Хүндүлел бижиктери, СЭКП обкомунун, рес-публиканың Министрлер Чөвүлелиниң, профбөлчүлелдин болгаш ВЛКСМ обкомунун Хүндүлел бижиктери-биле шаңнат-кан, Россия Федерациязының болгаш республиканың алдар-лыг аттарын алган.

Кызыл райондан «Тиилелге», «Көк-Тей» совхозтар, куш фабриказы, Кызыл хойрайдан даарынык фабриказы, «Тыва септелге-тудуг» трест, Шагаан-Арыгның автотранспорт бүдүрүлгези, Эрзиниң херекчилерин нитилели чыгыраан. Бо күш-ажылчы коллективтер ескерлерден чүүнү-биле ыла-лып турарың? Ол бүдүрүлгелерде, бир-ле дугарында, ажил-чылар бүрүзү, кижилер бүрүзү күш-ажылчы чөгээлгези эвэ-биле көөр, бодуңу ажилдан турар чериниң эзулуг эвэ болур, бүгү-ле чүвеге эр-ханысалгалың болур, кимналгалың, хума-галалың ажилдап билер, ажилдың эчмис түңкүли дээш хууда харысалгалың болур чоруун чеди апар турар. Ук кол-лективтер партия, профбөлчүлел, бүдүрүлге хуралдарының, со-циалисттик чарышты организастап чорууду турар үеде, поли-тиктиг болгаш экономиктиг өөрдедигиң кичээлдеринге база ол ышкан кижилер-биле тускайлаң ажил үезинде ол уг-ланышкыны доктаамал чорууду турар. Коллективте найы-ралдыг байдал, кижилер бүрүзүңүз хүлээнген ажилы дээш бедик негелдели ол коллективтерге күрүнү планнарын, бот-тарың алган социалисттик хүлээлгелерин чедир болгаш ажыр күүсүдер арганы берип турар.

Амгы үеде чер болганда совет улустун Ада-чуртун Улуг дайының фашист Германияны тиилзиринин 40 чыл оон төлөптитг уткууну дээш ажил хайнышкыны чоруп, күш-ажылчы коллективтер бедиктен социалисттик хүлээлгелери ап, он бирги беш чылдың планың онзалдарын чедишкн-нин күүсүдер дээш күженишкннин ажилдап турар. Партия организацияларының сорулгазы болза ажил-агыйларын, бүдүрүлге коллективтеринин мурнакчы эгелээшкннерин дет-кип, ыңдыг эгелээшкннерге хамаарыштыр агитация-пропа-ганда болгаш организацик ажилдары доктаамал чорууду, кижилер бүрүзүңүз бедик бууруңуңуң, харысалгалың ажил-даары, күш-ажылчы салгалга-чурумунг болуру—ол бүгү дээрже кижилер бүрүзүңүз чүгө хамааты хүлээлгези эвес, ха-рын патриотчу херээ болур деп чүвени медегер билер кыл-дыр ханы тайылбыры чорууды болур.

Идеология ажилының практикасында кижизидилгениң, байлак дүрүлгезин ажилдаары, кижилер-биле ажилдың эң дээштиг арга-методтарын шимгээдиң алыры, эзу барымдаа-лаар, карак чаз чоруктан дүрген шустулары негеттинип тур-ар. Бо талазы-биле ажилдары «Совет Тыва», «Шекпээр», «Алдан-Маадыр» совхозтарның парткомнары, Кызылдың сүт комбинатының партия организациязы чорууду турар. Органи-зацикчы, идея-кижизидилгелиг ажилды чоруударының, план-нары болгаш социалисттик хүлээлгелерин күүсүдеринче ажилчы чоннары мобилизастаарың эки дүрүлгезин бо черлер мөөнөп ап турар.

А «Октябрь 30 чылы», «Улуг-Хая» дээш ышкан чамдык совхозтарда малдың өлүп-хораз чоруу хей, оон продукту-луу чылдан чынык чазыс хевээр артып турар. Ону неээс ажил-агыйның специалисттеринин, совхозтун ажилчылары-ның ортузунда кижизидилге ажилының четес чоруп тура-ры-биле тайылбырлап болур. Малды ажаап, кадарарының технологияларын сазыпас, фермаларда, хейжү турлааларда күш-ажылды эки организастаас, үксээжылдыг, селекция ажилын чедир чорутпас чүүлдер бар. Чон ортузунга кижизидилге ажилыңа онза чутула ролду ажил-агыйжы чорун, ажилга шыңгыы контроль, күүсүленин хыналдазы, кижилер-биле ажилдың түңкүленин чеди алыры дээш демисел ойноар үмөжүлүг.

Идеология фронтунун бүгү дайынчыларының, коммунист бүрүзүңүз хүлээлгези — кижилер ортузунга ажил чоруудары-ның буяның болгаш харысалгалың херээңге күжүн, энер-гиязын харамнашкан ажилдаары, совет кижилерин уган-бодалыңга, сепил-сагыжыңга социалисттик нитилелдин идеяларының шыңгыын сөс болгаш ажил-херек-биле ханы бүдүрүлгери, күш-ажылчы коллектив. эр-бүлө, школа, социал бөлүк бүрүзүңүз идеялик салдары чедирери болур.

СЭКП обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде ЧАРЫШТЫҢ ТИИЛЕКЧИЛЕРИ

Совет Тываның 40 чыл төлөптитг уткууну дээш база бистиң билг болгаш профессио-нал школаның реформазының кол утланышкының дүүштүр школалары чаз өөр-едилге чылыга белеткээр та-лазы-биле республиканың со-циалисттик чарышкының түң-күлүндүг, башкылар кол-лективтери, улус өөрдедиге организатор партия, совет орга-низацияларын удурутулгазы-биле школалары, интернаттар-ны чаз өөрдедиге чылыга бе-леткээр, оларның өөрдедиге-материалдык базазын быжыг-лаар талазы-биле тодаргай ажилдарын чоруткан.

Школаларың болгаш интер-наттарың хей кезин өй-шаа-да, эки шынарың кылдыр септел белеткээр, олар чүү-дөр болгаш дериг-херекселер-биле четселеттинген, 624 кижж өөренир Сукпак школазы ажилдап кирген. Кызылдың № 2 школаның база Халым. Шүл школаларың немелде туудуларын кылган.

Бүгү-якты ортумак өөр-едилгени боттандырат талазы-биле школаларың оол көрү-дүлгези болган. Школалар хаара туларын улус ажил-агый планы 100,8 хуу күсү-теттинген. Эрткен чыл-биле де-нээрге узулган хүл бөлүктү-ринде база нэгт чөм-биле хан-дырткан өөреникчилер саны

но ажилдап турар. Оларшын ийин керээлгү хүлээлгезин чедишкннери күсүткен. Ком-партия Оларшын бригадалы 36 гектар шөгө мал чөмү кулутурун тараш, ба бүрү-зүңүз 81 центнер дүжүттү өс-түрүш. Кым-оол Херектин эвезоу 10 га картофельди та-раш, ба бүрүзүңүз план эзу-дуга 86 тонна дүжүттү алыр тургаш, 90,2 тонна чедирген.

Бо чылым «Тыва» совхозта малчыларга шалын төлөвирин республиканың Көдээ ажил-агый министрствозунун спец-иалистеринин ажилдап кыл-ганы тускай керээ эвээр чаз хевирже шилчкен. Төлөвирин койдан алган продукцияга ха-маарыштыр саап турар.

Кызылдың турар ажил-биле керелештир партбюро болгаш чылым доозары-биле (сентябрь-октябрь) октябрь (онга чедир) малчылар ортузунга шалын-кай аны чарлаан турган. Ын-чангаш кажарлар-да, малчы-ларын бажың-балгазы-да ба-гай эвэс белеткертинген. Кыштагалашкыңе кверини мурунда эрткен чылыг четестерин каттавазыңе ка-гыш салып, ылангыч төрүр коданарже кол кичээнгейи уландырып, оларга бүгү таа-рымчалыг байдалды тургуза-ры дүрүштүгүс Шлвту 29242 баш нээр мал бар. Шан-чыны № 2 хойжу бригадалы-ны (бригадир С. Дугал-Сүрүн), Бедик хойжу бри-гадалың (бригадир М. Шой-дет) малчыларың кышта-галашкыңа белеткери ескер-ден эки. Малчылар Данил

Хемчик, Талды, Эрзин районнарың школаларың башкылар коллективтери чаз өөр-едилге чылыга белеткери эки чорутканнар. Бо районна-рын школалары септелген шынарың кылдып, олар чүү-дү, дериг-херекселерин чет-кел-ден, башкы кадрлар-биле хан-дырткан. Ук районнарың шүптү ортумак школалары ка-бинет системасын эзууу ажил-дап турар. Ында школа-чылар өөреникчилерин бүдү-рүлге бригадаларында, эр-гээр бөлүктөрүндө, күш-ажыл-дык болгаш даштынгайың лагерьлеринде эки кыржип ту-рар.

Чамдык школаларың чаз өөр-едилге чылыга белеткери-де шынтыг четестер бар бол-ган. Капитал болгаш агар сеп-телген чамдык школалар ба-гай чорутканнар. Кызыл, Эр-зин, Тес-Хем, Улуг-Хем, Сүт-Хад, Монгуш-Тайга районнарың интернаттарыңда чурттал ту-рар өөреникчилерлик-хеп бол-ган оон херекселери-биле чедир хандыртканнар. Өөр-едилге-кижизидилге чорутма-лыг чорударыңа интернаттар-да байдал таарымчалыг эвес болуп турар. Оон ылангыч интернаттарда чурттал ужу-рул күрүнө хандырылганыңа чамдык урутар хуу бажың-нада чурттан турар. Урутар

ның аш-чөмөгө көрдүңгө чүүлдерин чедир ажилдап баар таварылгалар база бар. Республиканың тууду орга-низациялары улус өөрдедиге объектилерин ажилалга кы-рерин саздадып турар. «Тыва совхоз тууду» каттыжышкың Баян-Кол ортумак школазы-ның тууду, Ак-Турут ортумак школазыңа немелде тууду ажилалга кыриер үскен. То-жук, Каа-Хем, Бай-Тайга ра-йоннарың чамдык школа-ларында олар-чүт четге дү-жүтүмүзү.

Школалары чаз өөрдедиге чылыга белеткээр талазы-биле социалисттик чарыштын тииле-кчи Чөөн-Хемчик район бол-ган, ук районга СЭКП об-комун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шк-лар Кызыл тууга тыгыш. Районун школаларыңа 3 муң рубль түгө өөрдедигенин техникте херекселерин бол-ган көргүзүт материалдарың бээр.

Ийги чери Талды районга тыгыш болгаш районунг шко-лаларыңа 2 муң рубль түгө өөрдедигенин техникте херек-селерин болгаш көргүзүт ма-териалдарың бээр. Ушук чери элөөн Эрзин районунг школаларыңа бир муң рубльнин техникте херек-селерин болгаш көргүзүт материалдарың бээр.

БРИГАДА КЕРЭЭЗИ-БИЛЕ

Чөөн-Хемчик «Тыва» сов-хозтун дирекциязы болгаш партбюроу совхоз бүдүрүл-гезин керээлгү арганы негет-тер, күш-ажылга депшилгелер арганы шимгээдиң алыр та-лазы-биле чамдык ажилдары кылдып чоруткан. 1983 чылда бригадалы керээлгү хову ажил-дарыңа шимгээдиң алыр ду-гайыңда бүгү коммунисттерин ийги хуралыңа чутулгалың көрөш, ол талазы-биле тускай доктаамал партбюро дүлгө аман.

Күш-ажылды бригадалы керээ-ли-биле чорударыңа дүрүл-гезиң специалисттерин эконо-микта өөрдедигезиңе кыр-геш, өөренип турар.

Бо чылым бригадалы керээ-ли эзууу бирээң-ле 6 аяжиде тургустунган үш эс-

но ажилдап турар. Оларшын ийин керээлгү хүлээлгезин чедишкннери күсүткен. Ком-партия Оларшын бригадалы 36 гектар шөгө мал чөмү кулутурун тараш, ба бүрү-зүңүз 81 центнер дүжүттү өс-түрүш. Кым-оол Херектин эвезоу 10 га картофельди та-раш, ба бүрүзүңүз план эзу-дуга 86 тонна дүжүттү алыр тургаш, 90,2 тонна чедирген.

Бо чылым «Тыва» совхозта малчыларга шалын төлөвирин республиканың Көдээ ажил-агый министрствозунун спец-иалистеринин ажилдап кыл-ганы тускай керээ эвээр чаз хевирже шилчкен. Төлөвирин койдан алган продукцияга ха-маарыштыр саап турар.

Кызылдың турар ажил-биле керелештир партбюро болгаш

дирекция күш-ажылга депшил-гелер арганы ажилдап тала-зы-биле четес ажилдап турар. Совхозта бригадалары бол-ган эвезооларың керээлгү ар-гаже шилчкер талазы-биле перспективтиг планын тургу-зуп, 1984 чылда керээлгү ар-гаже шилчкерин дугайыңа алыртырн совхозтун техник-тиг, чөмүлгезиң чаңгыс-даа чутулгалың.

Коллективте керээже шил-чкер бригадаларың болгаш эвезооларың бүдүрүлгези онзал-дарын долу ажилдап кыл-ганы. Техниканы быжыгларга оон ажилдап кылды норма-чкың септеп турар. Чам-дык бригадалы эвезооларың чоруту техника-биле хандыр-ганы. Оон чылдагыңа-биле чамдык керээлгү аргаже шил-

БЕЛЕТКЕЛИВИС БАГАЙ ЭВЕС

Ажил-агый кыштагалашкы-нга белеткери май айдан эг-елзип. Мурнуку чылдарга де-нээрге, бо чылда он ажил организастыг байдалга чорут-туңган, Мааза «Совет Тываның 40 чылдыг» — шалыңы 40 недээр деп чарыш улут рол-ды болган. Социалисттик на-рышкы бүгү негелделерин ол-че угландырышкан. Партия комитети, дирекция, көдээ Со-вет дүүсүмү, профбөлчүлел бол-ган комсомол комитеттери чаңгыс деминг ажилдап кел-ген. Моон ачылдында чамдык чедишкннер чеди алынган.

Кыштагаларда капитал сеп-телгени туудуру бригадалык-ган. Үрүмке септелгелерин мал-чылар боттарың күжү-биле чоруткан. Кыштагаларда белет-кел ажилдарын чорутуу хуусаа-

зында доозары-биле (сентябрь-октябрь) октябрь (онга чедир) малчылар ортузунга шалын-кай аны чарлаан турган. Ын-чангаш кажарлар-да, малчы-ларын бажың-балгазы-да ба-гай эвэс белеткертинген. Кыштагалашкыңе кверини мурунда эрткен чылыг четестерин каттавазыңе ка-гыш салып, ылангыч төрүр коданарже кол кичээнгейи уландырып, оларга бүгү таа-рымчалыг байдалды тургуза-ры дүрүштүгүс Шлвту 29242 баш нээр мал бар. Шан-чыны № 2 хойжу бригадалы-ны (бригадир С. Дугал-Сүрүн), Бедик хойжу бри-гадалың (бригадир М. Шой-дет) малчыларың кышта-галашкыңа белеткери ескер-ден эки. Малчылар Данил

Дангыт, Давла Серенмаа, Ол-чамай Давла, Лопсан Чүрү-гүл болгаш өскелеринде-да кылды белеткери эки. Тыва АССР-ниң алдарлы малчыны Д. Олчамай кыштаан бүрүн септел-селзип, 25 тонна септе-ли, 3 тонна будук-бүрүнү кы-таалда чедирип алган. Амгы үеде ыраккы коданарже алаактардан сипен сөөртүрү уламчылашкан.

Кыштагалашкыңа четестер ам-даа бар. Чамдык кышта-галарга чугула херек туу-дуга болгаш шил чедишпей турар. Ажил-агыйда сүт сөөртүр чеди маанынын ужу ам-даа сеп-телгеде турбушкан. Беш ку-дуктун бирээң бөлөк эвэс. Савай пресстөр болгаш оон кыштагаларга чедир ажил-агый ажаалдазың улам

Дангыт, Давла Серенмаа, Ол-чамай Давла, Лопсан Чүрү-гүл болгаш өскелеринде-да кылды белеткери эки. Тыва АССР-ниң алдарлы малчыны Д. Олчамай кыштаан бүрүн септел-селзип, 25 тонна септе-ли, 3 тонна будук-бүрүнү кы-таалда чедирип алган. Амгы үеде ыраккы коданарже алаактардан сипен сөөртүрү уламчылашкан.

Кыштагалашкыңа четестер ам-даа бар. Чамдык кышта-галарга чугула херек туу-дуга болгаш шил чедишпей турар. Ажил-агыйда сүт сөөртүр чеди маанынын ужу ам-даа сеп-телгеде турбушкан. Беш ку-дуктун бирээң бөлөк эвэс. Савай пресстөр болгаш оон кыштагаларга чедир ажил-агый ажаалдазың улам

БҮДҮНГҮР, ШЫНАРАЛЫГ

№ 48 тууду эргелелинде Петр Крицанович Войтук-тун бызаңчыл бригадалы Улуг Октябрьниң байыра-лы күш-ажылчы чедишкннериң уткан. Он айлар-нын тууду-монтаж ажилдарың планын бригадалы 109,2 хуу күсүткен.

П. Войтуктун 13 кижж састыг бригадалында колдуун-да дөрткү разрядтыг, бедик мергежидиг ажилчылар бар. Оларны күш-ажылчың бүдү-рүлгүлү бедик болуп турары таварылга эвес. Он айларда чынык кижжизин оозаңтыр кыр-лары план эзууу 15369 рубль болза, херек кырдыңа 25971 рубль, азы 169,6 хуу чеди-п турар. Он айларын план-дап ажил бригадалы 30 муң рубльдин тууду ажилдары кылды бүдүрүлгө болгаш ол чүгө күш-ажылды бууру-чүлүңүз өздөстүлгени күсүл-гези чеди алынган. Брига-дап Петр Крицанович ажилды шын организастаарың, са-гылга-чуруму быжыгларынче

кычээнгейи салып келген. Киж бүрүзү дээрта каядыг ажилды кырып, бөгүн же-кени, канчаар кытаның брига-дир уругула тодаралып, түн-нөп турар. Кытаның ажил-ды шынарын доктаамал хы-наш, негелдеге дүшүлгө ту-рар болза, күсүлгезиң кижж дордан азе кылырын бригадалы азе, катан кылды таварыл-галар барык чок, бызың бу-руу улуг-нормалыг ажил кысып турар. Чаз келген ажилдарың дүрүлгалың кижж-лерге быжыглас, өөрдедиги чанчыл болган.

Бригадир боду 20 ажим чыл туудузулап, оон иштинде 6 чыл бригадиреп ажилдап кел-

ген. Ол бодуңу ажилын өки билер, ажилга негелделин-би-ле эш-өрүнүң хундуктелиң че-ди алган. Хоочун бызаңчы Иван Петро-вич Барактаа 30 ажим чыл иштинде туудузулап ажил-дап келген, бызыңчың, пар-кетчинтиг дээш өске-даа хо-лукчак мергежилдерге эвээш эвес алыктарың өөреткен Чамалыг Иргит, Василий Куулар, Виктор Паткин бол-гаш оон-даа өскелер ыла 8 чыл ажим ажилдап, кызы-мак, төлөптитг ажилы дээш хей удаа шанымаң-мактаткан-нар.

Бригаданың бо чылыг ал-дыңа социалисттик хүлээл-гезинде күш-ажылдың бүдүр-күлүң пландап ажим 1,5 хуу бедилерин, тууду-монтаж ажилдарының шынарын «эки» демекке хүлээлгезиң база ажил шагын чылаалган чок үдөр чоруктары болдурбаны чеди алыры көрдүңгө, Хү-

Тыва АССР-ниң алдарыг туудузуу Михаил Венедик-тов Горбачевскийниң удуртка-ны бызаңчыл бригадалы он бирги беш чылдың дөрт чы-аңда 1115 муң рубльдин ту-дуг-монтаж ажилдарың шим-гээди планын 3 чыл 10 алдар дүрүзүңа күсүткен, чарыш-тын мурнуку одуруун эвээш.

Найыралдыг бригадалы хо-орайның элөөн каш туудуларын ажилалга кыришкен, бо хү-нерде урутар эмиселгезиниң соматика салбырында шалы-кын ажилдап турар.

Дүржүлгалыг бызаңчылар, коммунист Эрес-оол Ооржак, Валерий Паний-оол, Сергей Монгуш болгаш оон-даа өск-елер мергежилни бедилеп, дөрт-кү разрядты чеди алганнар.

Мурнакчы бригадалы чыл төн-чүзүңе чедир ам-даа 60 муң рубльдин ажилдарың күсүл-гезин хүлээнген.

ЧУРУКТАРДА: бызаңчылар (адаанла) В. Паний-оол, С. Монгуш (үстүлде) В. Базаан, И. Монгуш олар ажилдап тур-ар.

В. КАРА-САЛДЫН фотола-ры.

СЭКП ТК-ның
октябрь Плену-
мун шийтпирлерин
— амыдыралга.

Б И С Т Е Н ХАМААРЖЫР

Кара чажымдан тура Аян-гатынны. Барлыктын шөдөр-лөгө эг, шыры-биле тараа-таран, ону хол кадыры-биле кезип, шаяга бастырып, тур-гайга ажаап чораз болгаш алыш тарааның үнеси кайы хирел деп чүвени кончүт эки билер мен. Эки кечинде кылган ырыкташ чурттуг оолак шавыда ашактар-биле кады буга бажы чыйып тур-ганымы ам-даа утпаа мен. Тускай даамык сугну кижж бүрүзүңе үлө каар, артат, бодуңу оочурун четтикпейи манаан турар ийи. Хол-биле кыскаң сумуңуң кулактың дамчаан сүт черин сугуттарга, оон-биле кады мүн база сук-суну ханың турган микаш кылдыр сагындар.

Хөөрөм чок. Барым-Хем-чиктин бо-ла тараа, суа, сип-ген өстүрүп турар хоуларын мүн, карамага жөүдүр-ле ажилдап эгелзип, бо хүн-дө чедир болзазырадың кел-ди. Сөөлгү чылдарда тарыла шөлүңүң хемчээли дыка алган болгаш оон ажилдап элзеп экижип. Оон бир кол үндө-лини сугуттыг черлерин чед ажилдап турар апарганында деп билер мен. Бо ажилда улам мийай тайырадырың улут илгичи тоотка чаз болуп эрткен СЭКП Төм Комитети-ниң октябрь (1984 ч.) Плену-му бээр-даа. Бистин район-нун «Сугат» бүдүрүлге кат-тыжышкының ажилчыны-ры ук Пленумунг материал-ларын ханымыз-биле өөренип көр-гөш, оон шийтерлерин амы-дыралга боттандырат талазы-биле сорулгаларыңың тода-раттымыс.

Сөөлгү үеде сугуттыг чер-леринг бермечени дыка улут апарган деп үстүңде айттым. Ам ону тодаргай сан-түнер-

биле бадтыкаарын оралдажып карейн. Мээң харыялап тура-рым «Барлык» совхозтун тей уластуңуңа 36 кижж состав-тыг алды эвено 2057 гектар черин сугуттарган. Оон ийги-лен 1037 гектарга хей чыл-дыг, 295 гектарга чаңгыс чыл-дыг сипген, 600 гектарга ку-курузуңа таран. Черин бол-базырадырың агротехник-тиг чурумуңуң сагып, суг-гаты багай эвес организаста-тааныңдан, ылангыч кукурузу-ның ногаан массазың дүжү-дү багай эвес болган. Никти шалдун гектар бүрүзүңде-не оон ортумак дүжүдү 141 цент-нер болза, мурнакчы сугуттар-лар Алгаан Салчактың, Кызыл-оол Херектин эвезооларыңа быжыгалаан шалдарын гектар бүрүзүңде-не 170 центнер чедир кукурузуңуң ногаан мас-сазың алган бис. Хей чылым сипгенниң дүжүдү база багай эвес, гектардан-на 30, а чамдык черлерге 50 центнер четкен. Район Совединиң депутаты, совхозтун эң хоочун болган мурнакчы сугуттыңы Шымы-раа Хоумуңуңуң эвезоу хей эвес, 50 гектар черин сугуттар-ган, анык кызыл-тасты таран. Оон дүжүдү база эки, гектардан-на 15 центнер болган.

Мээң манда чутулалкан каап турар бир чүлүм—чер-ге бистиң хамаарылымыс. Ону Ие-чер деп адаарымыс тавар-ылга эвес-ле болгаш. Чамдык-та черге хамаарылымыс кон-чүл-ла хажагай ийи. Келер үени болаас, чүгө хуңу болзаар—чегериниң чериниң үнү ажилалас эи. Черге хамаарылымыс калды болду—ол анык кылар харымдар болгай. Ылангыч анык ынак-шымыр, ону хумгалалар херек.

М. ЧҮЛҮДҮМ.

Т. ЧЕЧЕК-ОЛ,
Улуг-Хем районда «Найы-
ск» совхозтун партком

дээлдеге көрдүңгө пункттулар шүптүзү чедишкннериң күсү-тетин турар. Эрткен он айлар-даа күш-

ЕМЧЕГ АЛЗА ЭКИЛ?

Ажылчы чоннарның чагаалары

ХАРЫЛЗААНЫ УЛАМ БЫЖЫГЛААР

Ажылчы чоннарның чагаалары болгаш саналдары-биле ажил партия ажилының чугула улаштырылган бирээни болур. СЭКП ТК-ның «СЭКП-ниң XXVI съездинин шийирлеринге дүүштүр ажилчы чоннарның чагаалары болгаш саналдары-биле ажилчы улам ийи сайыраңгайлаар талашы-биле тодаргай хемчеглерин бот-тандырып партия, совет, профсоюз болгаш ажил-агый органдарына хүлээлдирип турар.

Партияны XXVI съездинин шийирлерин, СЭКП ТК-ның доктаалдарын улаштырула болдурган, «Найрал» совхозтун партия болгаш профсоюз комитеттери, дирекциясы ажилчы чоннарның чагаалары болгаш билдиримчиликтери-биле ажилдаар, ажилчыларын хүлээлдирип ажилчы талашы-биле ажилчы ажилдарын кылдып чурткан. Олар кээл турар чагааларын, билдиримчиликтерин ажил-агый, боттук байдалга сайгарып, дарып хемчеглерин ажилчыларга тийиш ажиллап турар. Келген чагааларын тускай бакалалар-да коюулаан. Ол ийиш пугу-мүчүлүктүг саналдарын бот-тандырып кылдып ап, чо-нуң дилегерин, хууда тургус-кан ажилчыларын айткан хуузаадына шийирлээрине чагыш салып келген.

Бо чылдың өгөзүндө бээр партияга 5 дилег-билдирим-чи кирген. Оларны кайызы-даа чогуур үезинде хемчег алдынган. Чижээлээр, Улуг-Хем ол чарындаа. Ортаа-Хем деп черде өшкү каларчылар мотолугу хем салып бээр дилег, Кара-Тал сүт-бараан ферманын коллектив бо чылдың ийгиң көрүлүмүндө социалист чарыш түнүктөн улаштырып хууда чагаа кириген болган. Ол бүгүн дораа партияга, директор, профсоюз комитетинин кез-жигерини болгаш бухгалтер сайгарып, шийирлиг үнүргөн. Мотолугу хемчег сакташ, хемчегин быжылгаан, боң ажилдаар графтин тургускан. Кара-Тал сүт-бараан ферма-ны коллектив хуурамын чылдырган, чогуур үезинде чарыштын түнүктөөнүн чыл-дагыны димнаткан. Моон сонгаар чарыш түнүктөн ай-санында үндүрүп доктаат-кан. Ол ажилдар амы үзе-де боттук жүүстөгүлүг турар.

Хууда саналдар болгаш ди-легтер база өзүш өзүш кири-лген. Оларны дарып хемчег алырчылар артарган тил кел-ген. Чогуур хуузаадына шийирлээрине чижээлээр, Ажил-агыйның МТМ-и биле сүт-бараан ферманын кол-лектив чылгач хемчег-биле ан-жылдыр чурткан.

дирар, столовая тургузуп ба-ары дилген. Ук дилегти пар-тиком, профсоюз комитеттери совхоз дирекциясы-биле ху-ралга сайгарган, столованын тургузуп берген.

Ажил-агыйның профсоюз комитетинин кээл турар ча-гааларын хей кезин чурттап-оран-бажым айттырды. 1983 чылда 106 өрөгө, 4 бо чыл-дың тос айларында 53 өрөгө ба-жым алган. Тускай көрдүгө фондузун дөрт хире кижи-ге дуулашкан ажил берген. Чаа Чаа-Хал сүт-бараан ферма-нын эргелекчизи дээр эртем-ник, анык специалист. Оон шалынын өстүрүп бээр тала-зы-биле кириген дилег-билди-ринишкни хандырган. Чамдык маргалаалыг айттырлар тургустууп кээр. Шаа ылым айттырларын тускай комис-сияга чугаалажып көөрү ча-чыл болу берген. Чижээлээр-ге, совхозта 12 кижи состав-тыг сугатчы бригада эртен-чи чыны таленини өзүш деп хомудан. Оон оларның ажи-лыг аналитик, хылааларын чорударга шынары четпес болган. Ажилдың үчүт-өчүдүн багыт түнүктөн база илерэн. Моон түнүкт үндүргөш, чет-пестерин чалаткан. Бо чылгач сугатчылар үрүт-түнүктүг ажилдаан. Терезинде тараан хей чылгач ийгиңин дүжүлү чаагай үгөн. Кезинде ийи улаа чурткан. Гектардан ийи 40 центнерин алган. Амы үзе-де сугатчылар шала букултал-дарычине кирген.

Эмчигин сүмезине ёзугаар Тыванын курорттарына ажи-тырчы-биле тос кижи бил-диримчи кириген. Профсо-зел комитети оларның диле-эн хандырган.

Совхозтун дирекциясы хуу-да херектик хаматаларын по-неделниг хүнеринде хүлээп алырчы доктааткан. Келген чагаа, билдиримчи болгаш хууда айттыр боттук кы-чылгач ийгиң көрүлүмүндө социалист чарыш түнүктөн улаштырып хууда чагаа кириген болган. Ол бүгүн дораа партияга, директор, профсоюз комитетинин кез-жигерини болгаш бухгалтер сайгарып, шийирлиг үнүргөн. Мотолугу хемчег сакташ, хемчегин быжылгаан, боң ажилдаар графтин тургускан. Кара-Тал сүт-бараан ферма-ны коллектив хуурамын чылдырган, чогуур үезинде чарыштын түнүктөөнүн чыл-дагыны димнаткан. Моон сонгаар чарыш түнүктөн ай-санында үндүрүп доктаат-кан. Ол ажилдар амы үзе-де боттук жүүстөгүлүг турар.

Хууда саналдар болгаш ди-легтер база өзүш өзүш кири-лген. Оларны дарып хемчег алырчылар артарган тил кел-ген. Чогуур хуузаадына шийирлээрине чижээлээр, Ажил-агыйның МТМ-и биле сүт-бараан ферманын кол-лектив чылгач хемчег-биле ан-жылдыр чурткан.

жиылдары артык. Ону ажил-чы кооперациянын даргазы шийирлээр манай турар бис — деп, совхоз директору Д. Ооржак чугаалаан.

Шынап-ла суурнуң салгыла-рында бараан аймаа чогуур деңгелге четпес. Ылангыя аш-чым сазында чугула херек-лелдин барааннары хозар. Черле ымыш дегилерде салган барааннарның ас-сортментини дыка кызым. Прямик, печенье хаа келир. Ногаа аймаа шуут келбээн. Юзобуң ийи каттап өкөлгөн. Юзобуң чартык кезин дүжүк болгаш салгыш Кара-кыс Дамба-Хуурак хомудан.

Чурттааларынын хей кезин Чаа Чаа-Халде көжүп келген. Эвэни бараан кээл турарын-да чоңаа чедишпей турары-чүтүг. Чоңуң хандырылган ажилчылар-биле ажилчы кооперациянын баштаар че-рин бот-дипкейг ажилдаары негетини турар.

Ажил-агый бүдүрүлгезинге кол специалист кайларын бы-жылгаарына алыр хемчег алдынган. Директор, партия комитет профсоюз комитетин сүмезишк. Специалисттер чугула улаштырып ажил-агый чыны таленини өзүш деп хомудан. Оон оларның ажи-лыг аналитик, хылааларын чорударга шынары четпес болган. Ажилдың үчүт-өчүдүн багыт түнүктөн база илерэн. Моон түнүкт үндүргөш, чет-пестерин чалаткан. Бо чылгач сугатчылар үрүт-түнүктүг ажилдаан. Терезинде тараан хей чылгач ийгиңин дүжүлү чаагай үгөн. Кезинде ийи улаа чурткан. Гектардан ийи 40 центнерин алган. Амы үзе-де сугатчылар шала букултал-дарычине кирген.

Эмчигин сүмезине ёзугаар Тыванын курорттарына ажи-тырчы-биле тос кижи бил-диримчи кириген. Профсо-зел комитети оларның диле-эн хандырган.

Совхозтун дирекциясы хуу-да херектик хаматаларын по-неделниг хүнеринде хүлээп алырчы доктааткан. Келген чагаа, билдиримчи болгаш хууда айттыр боттук кы-чылгач ийгиң көрүлүмүндө социалист чарыш түнүктөн улаштырып хууда чагаа кириген болган. Ол бүгүн дораа партияга, директор, профсоюз комитетинин кез-жигерини болгаш бухгалтер сайгарып, шийирлиг үнүргөн. Мотолугу хемчег сакташ, хемчегин быжылгаан, боң ажилдаар графтин тургускан. Кара-Тал сүт-бараан ферма-ны коллектив хуурамын чылдырган, чогуур үезинде чарыштын түнүктөөнүн чыл-дагыны димнаткан. Моон сонгаар чарыш түнүктөн ай-санында үндүрүп доктаат-кан. Ол ажилдар амы үзе-де боттук жүүстөгүлүг турар.

Хууда саналдар болгаш ди-легтер база өзүш өзүш кири-лген. Оларны дарып хемчег алырчылар артарган тил кел-ген. Чогуур хуузаадына шийирлээрине чижээлээр, Ажил-агыйның МТМ-и биле сүт-бараан ферманын кол-лектив чылгач хемчег-биле ан-жылдыр чурткан.

Бистик улаш тургустуус — Совет Социалист Респу-бликалар Эвнелин делегейде эи улаш болгаш күчүлүг күнү-лерини бирээни, а дөвискээр талазы-биле анза дөвискээр чангыс-даа чурт чер кырында чок. Делегейде эи улаш ийи дилтерини — Европанын бол-гаш Азиянын дөвискээрини ортаа кезини Совет Эвнелин ээлеп турар. ССРЭ-ниң чер де-вискээр 22 миллион 400 мун дөрбөлчүн километр.

Арктикада субполюсиктер черлерге чедир география та-лазы-биле алыр кыш куржа-ларын дөвискээрлеринде Со-вет Эвнелин туруп турар. Чылдың алыр кыш үлери чакы болгаш күсүк айларга бистик чуртуулар хай улаа болуп турар. Чижээ, Арктика-га апрель айда кыш хөвээр, а ССРЭ-ниң Азияда республи-каларына апрельде чал дү-жүп келген турар. Ыраккы

Чөөн чүкте Совет Чукотка-ны болгаш ССРЭ-ниң барын таламы районнарын аразын-да уенин ылгалы 11 шак. Чи-жээ, Прибалтикада совет республикаларының чурт-такчылары чаа-ла ажитталы берген чайгы хүнүн кайгам-чык чараш кызыл херел чы-рып магадап көрүп турда, Совет Камчатканын чуртта-кчылары эртенги хүнүн алдын херелни уткуп ап турар.

Совет Эвнелин чуртта-кчы конуң санын талазы-биле делегейин база эи улаш күн-дөвискээр бирээни. Амы үзе-де ССРЭ-де 274 миллион кижи — 100 ажитт националдарын тө-лөкчелерини найралдып чан-гыс ай өрөгө болуп турат, өөренип, ажилдап, Комму-нист партиянын улаштуу-лазы-биле коммунист тур-густуушкунун өндүр чаагай сорулгаларын чедишкенин боттандырып турар.

ССРЭ — социалист феле-дизмниң принциптерге үндө-лөш, нацияларын хостуг бот-башкартылар эргенин боттандырып болгаш Совет Социалист Республикаларын эи тура-биле каттышканын түнелинде тургустунган хей националдык чангыс ай өрөгө курне. Совет Социалист Республикалар Эвнелин тургустунган 1922 чылдың декабрь 30-де чараан үзе-де 4 эмгектеш республика турган. Ам 15 эмгектеш республикалар бар.

Москва — ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң наймысалы. ССРЭ-ниң Европа кезинде Волга болгаш Ока хеминин аразында, Москва хеминин эринде Москва хоорай туруп турар. Оон шала — 87,7 дөрбөлчүн километр, чуртта-кчы чоңу — 8 миллион ажитт ки-жи. Москва — хоочун орус хоорайларын бирээни. Эи-не

баштай оон дугайында 1147 чылда төөгүтө бижээн. XV чүс чылдың ортандан сонгаар ол чангыс ай Орус күнүзүнүн ийи а й с м л а м болган. Совет чазак 1918 чылдың март-та Москвага көжүп чедип келген сөмүлдө ол Совет Рос-сийиң наймысалы болган.

Москвын төөгүтүг төү-Кремль. XII чүс чылдың ортан үезинде Москва хемин бектэ-эргениг кыстан кылган алыр кыш камгалат туугулары тур-ган. Кремльди, хоорайнын төөгүтүг шак кышар өгөлөн. Кызыл туубуларга туттун-ган Кремльди ханаларын XV чүс чылдың төнүктүндө дерип дооскан, ымырада ол ханалар-дын кырына 18 суургалар турган, сөөлүндө 2-ки не-мей туткан. Ында суургалар-нын бирээни Спасская дээр. Ол суурга — Москвын, Со-веттер чуртуун символ дем-дээр.

Россия Федерациясы — эи-делешкен республикаларын, эи-не улау. Ол Чөөн Евро-паның улаш кезин болгаш Со-гу Азияны ээлеп турар. Де-вискээрини шала — 17 мил-лион 75 мун дөрбөлчүн кило-метр, чурттакчы чоңу — 137,5 мун кижи.

Бистик чуртуушта 127 край-лар, област, 8 автономну-областар, 10 автономну об-ластар, 20 автономну рес-публикалар бар. Оларнын чедимери — Тыва Автономну Совет Социалист Респу-блика. Тыва АССР-ниң ажил-чы чоннары Совет Тыванын чыл оон оон экономикаын чылгач культуразынын хөг-жүлдези көсү чедишкени-не-биле 60 чылдын, чоокта-чаа байырап демдегээр.

Д. ИРГИТ,
журналист.

Делегейин дүжүлүг бай-далын чавиримдарынын кар-жы улаштырып шала-ла өлгөн сенатор Г. Джесонун өлгөн адалдыкка «Трайде» дээр ракеталар-биле чепсег-лерин суг алаанга чоруту атом-жук чаа хемин Нью-Лондонга (Коннектикут штат) суге-жигерини кирип турган. Ы-наа-ла-ла ол байырап. Ёзу-лалды дайынга улаш чыскал-дык чыскал «хемчег» болдурган. Америк тайбың талаа-кчылары

ПОЛИЦИЯ ДОКПААНЫН

судно турар черге: «Рейган-ның дайындык политикаын со-содуру», «Ядролуг аймаалык болдурбас», «Делегейде — тайбың дээр херек» деп би-ли каан кыйгыгыларын ту-дуп алгаш келгенер. Эрге-чагыргалар анза ажилчы-хо-радаар, полицияларын шаа-галдаар отрядтарын чыскал-дыр улаш чорударга, олар чепсек чок кижилерин докпа-кчы-биле хал-соп турганар. Алаа 16 кижини тууду хору-даар, «хей-ниинин амыр-ды-гын үрүш» дээр, мурунда-гы-ла чангыс-ай бурууда-дышканын оларга санаган.

Бистик бөмбүрзек кырында дайында улаш шимчээшкенин кайда-ла турбаан хемчегте чедир калбарган чоругу АКШ-тын реактив, дайындык бөмбүктөрүн, НАТО-нун аг-жеринин улаш килеңгээшкени болдурган турар, чүгө дээр, улаштар тайбың дээр чыскал-дарак үгөш, Вашингтонун авантюристеге төгөмчү план-

нарынмы ботанмыр буу-разыктыг тазарыштыр, оон делегейин дүжүлүг чоругу ула-на аймаалык-биле күш-тедиринерге улашкан да-ныктыктыг улашканын буза шал турар.

Тайбын талаа-кчыларын тур-соруун сый шалар, дайы-га улаш шимчээшкенин сан-да-лар болгаш бурууда-дыр дээр АКШ-тык болгаш НАТО-нун өскө-даа чурттары чогу-м канды-кандыг шаажыла-кчы хемчеглерин болгаш чепсектер-ин ажиллап турармы?

Оларын биргиз — каржы-дошкун полицияга террор, күш ажилдарын бооп турар. Олар докпа-кчылар болгаш итир-дан-да, карак чакы те-гулдар галы болгаш суг бөлүгүгү күчүлүг чепсек-ти-даа ажиллап турар. Грин-Коммон (Великобритания) деп черде америк ягаш-шери-нин бааза-дынын чалыда майгы-нараа тургустунган «тайбын

«ДЕМОКРАТИЯЗЫ»

лагерини» чурттакчылары мактатканын-чарлатканын ба-зын «демократияны» ылымг «чепсектери-биле» ык тамыш-тар.

Кембридж (Массачусетс штат), Рок-Авенде (Илли-нойс штат), Сан-Франциско болгаш Даллас хоорайларга, Небраска, Пенсильвания бол-гаш Коннектикут штаттарга дайында улаш кылашканын киришкелерини аразында америк полиция сөөлүг не-дел-да дыка хей кижини тууду-хорудан. Ам шыкшан итали полиция Силла-да Компо-нун, Барын Германиянын поли-циясы — ГФР-де дайында улаш, тайбың дээр демисел-лерин араатканын, кадыг дошкучу-биле ажиллаан.

НАТО-нун чурттарынын по-лицияларын куудучуларга чыс-калдарын тараан сыныра-биле чаа-лаа, отрядтарын не-мей тургузуп, оларны чыскал-дыр боттандырып эи-не чаа, бо-байыраңгай чепсектери-биле хандырып турар. Тускай ажи-галдык болгаш ирктан баш-каар, карак чакы төгүлү-дөр хейлгит гранатааларын ок-таар хей улаш тургустууларын, суг атыктыр күчүлүг үгө-бооларын, дүс көр херек-селдериг куя-демирден тур-густунган полиция автомоби-ли Лондонун «Таймс» солу-ну «чер кырына тайбынн камгалат тургузарына Брита-ниянын сөөлүг салымчыны» кылдыр коюлап бижээн.

Ядролуг чепсекке улаш шим-чээшкенин улаштууларын болгаш киришкелерин суг шугу-му-биле массалыг истен, сугер чорук база соксадыр турар. Буржуаз шийикте ор-гандары оларны кангаар-даа аажок каржы болгаш шалы-кыны-биле буруудадып, судтан турар. Хей-ниини организаци-яларын мөдөөлөрүн ёзугаар алгыра, АКШ-ка сөөлүг үш чыл иштинде чүс-чүс тайбын талаа-кчылары суг органдары-нын истен-сүрүшкүнеринге таваржып, шаажыла-кчан бооп турар. Ындык чижектерин ды-ка хейлгит көргүдүп болур. Оралында (Флорида штат) хоорайны кара-бажында «Першинг-2» ракеталарын чамдык кезектерин кылып үн-дүрүп турар «Мартин Марин-2» корпорацияны заводун дөвискээрине апрельде болган дайында улаш чыскалдың ес киришкелери үш чыл хууза-ны өрттүрүп чыдарлар. Ми-неарольске (Миннесота штат) «Сперри рэнд корпорация» корпорациянын бүдүрүлгезин дөвискээрине Вашингтонун администрациянын дайынды-рак политикаын улаштырып илереткен чыскалдың өрт-тир тайбың дээр демисел-чилер Б. Каттута болгаш Дж. Лафорта 10 чылда кара-ба-жынары болгаш хей түлүг ажи-га тораашкыны-биле ки-жанын турар.

Британ өрге-чагыргалар сен-табры айың түгө сөөлүг оон хонуулаа бези Грин-Ком-мон чанында «Тайбын лагерин» дээр 60 ажитт херээженерин кара-бажыг кинир октаан.

Полция болгаш суд күсөкче-дери оларын хууда өт-хө-ре-дизин суг чарыгалдарына ажилдары-биле хуулап ап ту-рар. Мулгаалар барын-тер-ман суд черинге 1983 чылдың октябрында 1984 чылдың майга чедир тайбың дээр 200 де-миселчилер шийирген бооп ту-рар. Битсбургка (База-ла ГФР-де хоорай) америк ядро-луг «Першинг-2» ракеталарын тургузарына улаштуушкы-нын кылажынын 283 кириш-келерин кидиң түлүк судтан турар. ГФР-де судталып турар-ларын аразында «Ногаван» партияда парламентада ады-депутаттары баа бар.

НАТО-нун чурттарында дайында улаш кижилерин и-стен-сүрүп болгаш шаажы-ларын күштелдирип, каржы-ламыдары-биле тускай суд шийирлээрине кыла-ла-лаа. Ол шийирлээрин дайында улаш организаци-яларын боттандырып кыла-ла-лаа, а ийиш болгаш хам-матты өргөлери улаш-на кы-замал, намырны ажиллап турар. Чижээ, АКШ-тын кон-грессинде, а ол ийиш ГФР-ниң болгаш Великобританиянын парламентазында полиция-ның чыскалдар тараан сыны-рар бүрүн өргөзүн улаш кар-бартырып, чыскалчыларын хоойлу-биле кеземчелерин күштелдирерин, тайбың дээр талаа-кчыларга улаш суд чорудууларын дүргө-дизини талазы-биле үлдүлери көргөн хоойлулар төлөвие-лери чугаалажып, хүлээп алы-ры-биле киригилеэн бооп ту-рар. Бо чылдың апрельде и-стен алган № 12473 чарыкты ёзугаар «Ркс-84» дээр опера-цияны чорудары—200 мун «хо-ралык» негеттерин хору-даар оон контрасттыг лагерь-лерин тудары өгөлөн. Ол бо-лаа, ядролуг теннисиинин по-литиказына улашкан кижи-лерин бирги өлчөгөдө хору-даар лагерлер-дир.

Барын Европада тайбын талаа-кчыларына, ракетга улаш шимчээшкенин кириш-келерин улаш букар-тук өлүгдешкенин америк Теннессида өргөлөткөн америк истен-сүрүп федералдык боро-зун, НАТО-нун өскө-даа чур-тарынын тускай, шаажыла-кчы албан черлерин хаара туткан. Олар дайында улаш бүтү-жө шимчээшкенин киришкелерин шугуурун баш сыйг истен-сүрүп, «кара дамылар» нко болгаш чакыт аймаа-разыкыларын тургузуп, тай-бың дээр демиселчилерин аразыкче көлөмдөштүрүп ки-жишкенин болгаш сан-дардыкчыларын кирип ту-рарлар.

Бо бүгү чүдүлери кымып тура-даа, Вашингтон болгаш НАТО амы үнел эи чугула айттырны — дайындык бол-гаш тайбынны айттырны шийирлээрине улаш массалы-кы киришкелерин бот-чеп-сектиг күжү-биле ойтааларын-ге албадары болуудайы ту-рар болгаш болуудас-даа.

Р. СЕРЕБРЕННИКОВ,
(СЭТА).

КОЛУМБИЯНЫН КОМПАТИЯЗЫНЫН СЪЕЗДИЗИ

БОГОТА (СЭТА). Колум-биянын Компатиязынын XIV съездин анза болган муң-мун кижи киришкен митинг-биле доостул. Компатиянын чангыс ээни, сыйык дэтижышкынын болгаш оон массалар ортузун-га салдарын быжылгы туралы боттандыган. Митингте СЭКП ТК-ның кезжигүгү, «Ком-мунист» журналы кол ре-

дактор Р. И. Косолапова бактырап СЭКП делегацияны киришкен.

ККП ТК-ның Чилиге секрета-ры Хильберто Виейра митин-гке чүсө чугаалаан, АКШ-тын агрессия, гегемонну поли-тикаын сойгаллаа, Никарагуа-ын кырында АКШ-тын чеп-сектиг интервенциянын дөрт айымы дилетип келгенин ол

чугаалаан. Мымдыг байдал үезинде кол-тода соруага ол бот догундашкынын республикага улаш АКШ-тын агрессиян соксадыр болур.

Кижиг төрелтегенин эи чу-гула сорулгазы — Совет Эвнелин кол рольду бооп ту-рары тайбың дээр демисел болурун оратор демдегээр.

Премьер-министрнин чугаазы

ДЕЛИ (СЭТА). Индиянын премьер-министри Раджив Ган-ди Буту-индий радиоууга

болгаш телевидениеге чүсө чугаалаан, Индия республика-ның баштайгы премьер-минис-

Холгаарлаашкынын соксадыр

ДУБЛИН (СЭТА). Никарагуанын чааан болгаш эконо-миканы божанадып, сандардыр дээр АКШ-тын кылып турар оралдажышкынын соксадыр сорулга-биле Рей-ганнын администрацияга салдар чедир, албаазарычче бөлүк ирланд парламентарийлер — чурттуң бүгү политиктиг партияларын төлөкчелерин америк сенатты кыйгырган.

Чугула айтырглар

БРАЗИЛИЯ (СЭТА). Бразилиянын наймысалында Америк күнүлөр организациянын (АКО) Кол ассамблея-нын даштын херектер министрлерини дөвискээр-биле 14-ку сессияга ажиттыган. Сессиянын хүн чурумунда — ол дил-ти чурттарынын политиктиг болгаш экономиктиг чугула ай-тыргаларын, оон иштинде Төп Америкада байдалды чугаа-лажык бооп турар.

Вашингтон болгаш оон аайында өртпей турар чамдык реактив өрге-чагыргалар Никарагуага улаш калбак хем-чээлди, чарлаан дайыны чоруду турарында Төп Аме-рикада байдалды чугаалажырын болдурбазын оралдажып турар.

Камгалал министерствозунда

МАНАГУА (СЭТА). Ника-рагуанын камгалал министр-ствозу Саладо-жу улуусу ар-миянын чепсектиг күштерин чурттуң бүгү дөвискээрине эи шыгыны дайынга байдал-ды шийирлээр дугайында ду-жаалы үндүргөн.

Ол шийирлээр Каттышкан Штаттарын Никарагуага дөрт чепсектиг интервен-цияларын айымы дыка ула-

гатканы-биле холбаштыр хү-лээп алган.

Камгалал министерствозун дужаалы ёзугаар наймысала-дык эи чугула черлерин ше-раглар камгалал турар. Хама-кы камгалалды күштерин мо-бильластаар дугайың чарлаан. Чугаткыларын агаардан хал-лашкылан камгалаларын дүг-дөт хемчеглерин ап турар.

Эртен чымын Вашингтон бодунун ше-риг күчүзүн ажиллашкан, Гренадага — чурттагы чоңу чүс мун хире чире чур-ка улаш чепсектиг халлашкыны кылган. Ол күнүнүн бүрүн өргөзүн болгаш ха-марышпас чорун америк агрессоар улашкан, чепсектиг күжү-биле күчүлү-кенин болгаш хоойлу чок чоруктун ёзу-чуруну тургустан. Аныг үсө америк администрация Никарагуага болгаш Сальвадорга чепсектиг кол халлашкы-ны чааан-биле белеккен турар. Ол сору-

га-биле Никарагуанын болгаш Сальвадор-нун кожазы Гондурастын дөвискээрине америк шерг баазаларын тургускан, хей салып шергелерин мөөнүн. Делегейин ол районга АКШ хей шерг «өргөд-гелерин» чорудуп турар.

ЧУРУКТА: америк солдаттар Гондурас-тын дөвискээрине дүжүлүп тур. Бо чурукту «Ю. С. Ньюс» ил Уорлд рипорта-журналы алган.

«ЭТА-нын фотокорреспондент.

АЛДАРЛЫГ УЖУДУШКУН-НАРЫН ТУРАСКААЛЫ

Ужар чүл болгаш космо-навтиканы М. В. Фрунзе ат-тыг Төп бажыны чоокта чаа 60 чыл болган. Бо бажынын тургустунган төгүлүгүн, бө-түнүг ажил-чорудууларын дугайын СЭТА-ны корреспон-дентизинге оон начальниг Со-вет Эвнелинин Маадыры В. Ф. Башкиров чугаалап берген.

— Бистик музейин М. В. Фрунзенин пикирлээр-биле 1924 чылда тургустунган. Ол шынап-ла чоочун, анык ужу-дукчуларын, ужудушкун кылдыр күзөп чорударын бажыны бооп берген. Бистик өнүктүрүшкөн хей. 22 миллион экскурентилер оон экин ийиш кирип. Хары улаа, бисте шыкшан, Совет Эвнели-нин 23 Маадыры ажиллап ту-рар музейни тывары берге боор. Бажынын фондузунда — 45 мун хире экспонат. Бистик дууза-биле бүдүрүлгө-дө, албан, өөрдөдө черлеринде болгаш шерг кезектеринде ужар чүлүдүн болгаш космо-навтиканы чүс-чүс музейлер, ужудукчуларын дайынчы ал-дар өрөөлөрү тургустунган.

Бажынын кол сорулгазы — совет ужар чүл болгаш космо-навтиканы, чедишкенин пропагандалары, ажилчы чо-нарнын бирги өлчөгөдө анык

